



**המוסד לביטוח לאומי
מינהל הגמלאות
אגף גמלאות נכות
אגף השיקום**

שד' ויצמן 13, ירושלים 91909
טל. 02-6709364 פקס. 02-6521663

7.12.04

חוזר 32 /05
חוזר נכות/ 1685
חוזר שיקום/ 1226

אל : מנהלי הסניפים
מנהלי סניפי משנה
מנהלי תחום גמלאות
סגני מנהלי תחום גמלאות
ממונים, מרכזים פקידי תביעות נכות
מנהלי תחום שיקום
עובדי שיקום

הנדון : דרגת אי כושר ושיקום מקצועי
דרגת אי כושר לתלמיד המסיים לימודיו התכנוניים
דרגת אי כושר לאדם עם חרשות

לאור מספר מקרים שהגיעו לידיעתנו להלן הנחיות להחלטה בנושאים שלעיל.

1. דרגת אי כושר ושיקום מקצועי

הזכות לקצבת נכות מוקנית למי שאינו יכול להשתכר בשל ליקוי רפואי, בהתחשב בנתונים נוספים כאמור בסעיף 209 לחוק.

לפיכך אין לקבוע לתובע דרגת אי כושר, כאשר הוא מסוגל לעבוד במגוון תעסוקות ולהשתלב בעבודה גם ללא הכשרה מיקצועית והשתתפות בתכנית שיקום. זאת גם אם הוא זכאי לשיקום מקצועי בהתאם לחוק.

למרות האמור יש לקבוע דרגת אי כושר מלאה לתקופת הדרושה לשיקום מקצועי במקרים אלה :

- בנסיבות בהן מצבו הרפואי של התובע מחייב מציאת מקום עבודה שיתחשב במגבלות המיוחדות הנובעות מהנכות כגון במקרים של מחלה כרונית קשה (C.F למשל וכד').
- בנסיבות בהן לתובע הגבלות משמעותיות בשל הליקוי הרפואי, בגינן הוא חייב להשקיע בלימודים שעות רבות מעל ומעבר לאלה שצריך להקדיש תלמיד רגיל ללימודים. לדוגמא אדם עם חרשות (ראה להלן סעיף 3), אדם עם ליקוי למידה קשה וכו'.

במקרים שבהם נקבעת דרגת אי כושר בנסיבות שתוארו לעיל יש לציין במכתב שבו מודיעים על אישור הקיצבה, שהאישור מותנה בהשתתפות פעילה ומלאה בתכנית שיקום מקצועי.

על פקיד השיקום לעקוב מקרוב אחר ההתקדמות בתכנית השיקום ולהודיע לפקיד התביעות אם התובע אינו משתלב בתכנית השיקום ואינו מתמיד בה. למעקב ולהודעה כאמור חשיבות מרכזית בשל הצורך להציב דרישות ברורות בפני המשתתפים ולהבהיר לו התנאים בשלהם משולמת לו קצבת נכות.

התקופה בעבורה תקבע דרגת אי הכושר תהיה בהתאם לתקופת השיקום המקצועי.

2. תלמידים הלומדים בבי"ס תיכון לאחר שמלאו להם 18 שנים

רמת ההשכלה הנדרשת כתנאי להשתלבות בעיסוקים השונים הולכת ועולה עם השנים.

תעודת בגרות או תעודה המעידה על סיום יב' כיתות מהווה היום תנאי כניסה בסיסי לעיסוקים והכשרות רבות. לפיכך מתן האפשרות לרכוש תעודת בגרות או תעודת סיום של יב' כיתות משתלבת במדיניות המוסד להעלאת רמת ההשכלה של הנכים, כדי לאפשר להם טווח תעסוקות רחב ככל האפשר.

יש לציין שמאחר שהלימודים בבי"ס תיכון מוסדרים על ידי רשויות החינוך אין אגף השיקום של המוסד מממן הלימודים בתכנית שיקום מקצועי.

לנכה הזכאי לשיקום, שאינו בעל תעודת בגרות, או תעודת גמר מאשר אגף השיקום במקרים רבים תוכנית שיקום מיוחדת להשלמת השכלה על חשבון הזכות לשיקום מקצועי.

במקרים בהם לפי חו"ד של פקיד השיקום לגבי תובע שהוא תלמיד בבי"ס תיכון - לולא למד בבי"ס תיכון לא יכול היה התובע להשתלב בעבודה, ללא סיוע שיקומי - יש לאשר לו דרגת אי כושר בהתאם לכושרו של התובע להשתכר לולא למד. זאת - לתקופה הנדרשת לו לסיום לימודיו בבית הספר התיכון.

יש לראות תקופה זו כחלק מתהליך השיקום המקצועי.

יש לקבוע דרגת אי כושר זמנית ולדון מחדש בכושר להשתכר בתום לימודיו.

3. דרגת אי כושר וחרשות

חרשות מהווה סוגיה מיוחדת בשל המאפיינים הייחודיים לה.

במונח חרשות הכוונה למי שאין לו שרידי שמיעה אפקטיביים. בין 50% ל - 60% נכות רפואית לפי סעיף 72 א.

חרש עשוי להיות בעל כישורים טבעיים טובים ואפילו טובים מאוד. אולם, הקושי

בתקשורת פוגע ביכולתו לרכישת שפה וביכולתו להשתמש בה לצורכי לימודים ועבודה. שפה מהווה את הבסיס לכל למידה, לפיכך גם כאשר כישוריו של החרש טובים, נדרשת ממנו השקעה עצומה כדי להשתלב בלימודים רגילים וכן בתעסוקה. יתר על כן בשל קשיי התקשורת, ואפילו במקרים שהחרש הוא בעל יכולת מעולה של דיבור וקריאת שפתיים, מסתייגים מעבידים רבים מקבלת עובד חרש לעבודה ויש צורך בתהליכים מיוחדים של הכשרה מקצועית והשמה, על מנת לאפשר לחרש לרכוש מקצוע ולמצוא לו מקום עבודה מתאים.

ואחרון – בשל אופי המגבלה, חלק מן החרשים חשדנים כלפי הסובב אותם וקשה להם ליצור יחסי אמון הנדרשים כמעט בכל סביבת עבודה, דבר המקשה עוד יותר על קליטתם בעבודה והשארותם בה לאורך זמן.

למרות האמור לעיל, חשוב להדגיש כי חרש מסוגל, בהתאם לכישוריו, להשתלב במגוון גדול של עיסוקים החל מעבודה גופנית קשה ועד לעבודה ברמה אקדמית.

הנחיות להחלטה

יש לקחת בחשבון ההגבלות שהוזכרו לעיל בעת קביעת דרגת אי כושר לחרש כלהלן:

하나. חרש אינו יכול להשתלב בעבודה ללא סיוע משמעותי ביותר בכל הקשור להכשרה מקצועית או לימודים וכן להשמה בעבודה.

על כן יש לקבוע לחרש שלא עבד ולא צבר ניסיון בעבודה, דרגת אי כושר לתקופה הנדרשת לשיקומו המקצועי, לרבות לתקופה הנדרשת להשתלבות בעבודה.

둘. חרש שהוא תלמיד בבי"ס תיכון זקוק כאמור לסיוע בהכשרה ובהשמה ולכן יש לקבוע לו דרגת אי כושר לתקופה הדרושה לו לסיום לימודיו. (לימודי תיכון ראה סעיף 2 לעיל).

셋. חרש שעבד בעבר וצבר ניסיון בעבודות שאינן מקצועיות, זקוק בדרך כלל לסיוע בהשתלבות מחדש בעבודה ויש לקבוע לו דרגת אי כושר לתקופה הדרושה לו להשתלבות מחדש בעבודה.

넷. לגבי חרש שהוא בעל מקצוע, שעבד וצבר ניסיון בעבודה יש לקבל תמונה על תיפקודו במקום בו עבד. אם מתברר שהתובע תיפקד בצורה טובה במקום העבודה ותפקודו הטוב במקום העבודה אינו תלוי בתנאים המיוחדים שניתנו לו במקום העבודה והוא מסוגל להשתלב בכוחות עצמו גם במקומות עבודה אחרים אין לקבוע דרגת אי כושר. יש לקבוע דרגת אי כושר רק אם מתקיימות נסיבות מיוחדות. במקרים אחרים יש לראותו כמי שאינו נכה.


יש לנמק ההחלטה בהסתמך על ניתוח התיפקוד של התובע במקום בו
עבד.

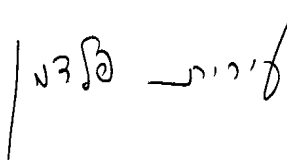
ה. לגבי חרש שאינו משתף פעולה בתכנית שיקום יש להשהות או לשלול
הקיצבה בהסתמך על סעיף 217 לחוק.

אנחנו מצפים שההנחיות שלעיל תתרומנה להחלטות אחידות יותר.

נשמח לקבל הארות והערות כדי להמשיך ולפתח החשיבה בנושא. אנחנו מקווים
שנצליח להערך בקרוב להוצאת הנחיות כוללות בנושא דרגת אי כושר.

ב ב ר כ ה,


מירייה סלון
מנהלת אגף קומ


עירית פלדמן
מנהלת אגף גמלאות נכות